

VALTUUSTOALOITE

Alle 25-vuotiaiden maksuton ehkäisy ja seksuaaliterveyden edistäminen on turvattava Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella

Maksuton ehkäisy on pitkäaikainen sijoitus nuorten terveyteen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tuore raportti (<https://www.julkari.fi/handle/10024/146346>) vahvistaa tietoa, että matalan kynnyksen tukeen ja ehkäiseviin palveluihin täytyy panostaa. 15–24-vuotiaiden raskaudet ovat vähentyneet sen jälkeen, kun ehkäisytabletti tuli markkinoille ja erityisesti 15–19-vuotiaiden raskaudenkeskeytykset ja alaikäisenä synnyttäneiden määrä on vähentynyt tasaisesti. Uusintakeskeytyksiä on kuitenkin yli 30 prosentilla nuorista eivätkä raskauden ja seksitautien ehkäisy ole olleet yhdenvertaisesti nuorten saatavilla (Gyllenberg ja Heikinheimo (2019), Raskaudenkeskeytysrekisteri THL).

Maksuton ehkäisy on kustannusvaikuttavaa – seksitauteja ehkäistävä tehokkaammin

Vuonna 2021 alle 25-vuotiaista raskaudenkeskeytyksen tehneistä 40 % ei käyttänyt luotettavaa ehkäisymenetelmää ennen raskautta. Toistuvien raskaudenkeskeytysten määrät, kun takana on synnytys tai raskaudenkeskeytys 1–2-vuoden sisällä, ovat pysyneet tasaisina vuodesta toiseen. Eniten raskaudenkeskeytyksiä tehdään tällä hetkellä 20–24-vuotiaiden ikäryhmässä.

Maksuttoman ehkäisyn tarjoaminen on tutkitusti yhteydessä teini-ikäisten matalampiin synnytys- ja raskaudenkeskeytyslukuihin. Teiniraskauksien ehkäisy on tärkeää, koska ei-toivottu raskaus on nuoren elämässä usein osa isompaa ongelmakenttää, jonka vaikutukset ovat pitkäaikaisia (ylisukupolviset ilmiöt, psyykinen oireilu alakouluiässä ja suurempi psykiatrisen sairastuvuuden ja ennenaikaisen kuolleisuuden riski myöhemmässä elämässä) Jalanko (2022), Leppälahti (2016), Lehti (2013). Pitkävaikutteisten ehkäisymenetelmien tarjoaminen on todettu kustannusvaikuttavaksi toimeksi alle 25-vuotiailla (Gyllenberg 2020).

Ehkäiseviin palveluihin panostaminen maksaa itsensä takaisin

Siun sotessa maksuttoman ehkäisyn kokeilussa alle 25-vuotiaiden nuorten saataville tuotiin kaikki ehkäisymenetelmät sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyttä tukeva ohjaus ja neuvonta. Kokeilu päättyi vuoden 2023 lopussa.

Yksi todettu seksitautitartunta synnyttää aina vähintään kaksi hoidettavaa. Seksitautien tutkimukset ja hoito tarjotaan asiakkaalle lain mukaan maksutta (Käypä hoito -suositus 8.5.2018).

Helposti saatavilla olevat maksuttomat ehkäisyvälineet, seksuaali- ja lisääntymisterveyttä edistävä ohjaus ja neuvonta sekä seksuaalikasvatus ehkäisevät nuoren seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja mielenterveyden pitkäaikaisesti vaikuttavia negatiivisia asioita. Ne vahvistavat laajasti yhdenvertaisuutta ja nuoren oikeutta päättää omasta kehostaan ja ovat panostus ehkäiseviin palveluihin.

Laskennallisesti voidaan todeta, että raskauden keskeytykseen liittyvät kulut ovat noin min 2362 € max 5083€ ja maksuton ehkäisykulu valmisteen valinnasta riippuen noin min 144€ max 242€

Yhteenvedon voidaan todeta, että tutkimusnäyttö ja vaihtoehtokustannukset osoittavat, että alle 25-vuotiaiden maksuton ehkäisy ja seksuaaliterveyden edistäminen on turvattava Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella. Tämän toiminnan turvaaminen tulee ottaa huomioon vuoden 2024 talousarvio valmistelussa.